

देवनागरीलेखिकायै प्रयोगविधिः

परिवर्तनसूची

स्वर		व्यंजन					
अ	a	क वर्ग	क्	ख्	ग्	घ्	ङ्
आ	A		k	kh	g	gh	G
इ	i	च वर्ग	च्	छ्	ज्	झ्	ञ्
ई	I		ch	chh	j	jh	Y
उ	u	त वर्ग	त्	थ्	द्	ध्	न्
ऊ	U		t	th	d	dh	n
ओ	o	ट वर्ग	ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्
औ	O		T	Th	D	Dh	N
ं	M	प वर्ग	प्	फ्	ब्	भ्	म्
ँ	MM		p	ph	b	bh	m
ः	H	ऊष्ण व्यंजन	य्	र्	ल्	व्	ळ्
ऋ	R		y	r	l	v	L
ॠ	RR		श्	ष्	स्	ह्	ड्
ऌ	X	संयुक्त व्यंजन	sh	Sh	s	h	Dx
ॡ	XR		श्	क्ष्	त्र्	ज्ञ्	ढ्
ॣ z(नुक्ता)			shr	kSh	tr	jY	Dhx
॥	q	S ॐ					I II
०	W	Aw AUM					. ..

1 : व्यञ्जनानाम् लिखन्

व्यञ्जनानाम् लिखने तस्मिन् सङ्केताक्षरस्य ज्ञानैव पर्याप्तास्ति ।

दृष्टान्तश्च उदाहरणम्-

✓ एकवर्णस्य सङ्केताक्षरः

k <= क् p <= प् n <= न् N <= ण्

t <= त् s <= स् T <= ट् G <= ङ्

✓ द्विवर्णयोः सङ्केताक्षरः

क्h <= ख् प्h <= फ् Sh <= ष् ट्h <= ठ्

त्ह <= थ् ब्ह <= भ् ch <= च् द्ह <= ध्

✓ त्रिवर्णानाम् सङ्केताक्षरः

च्ह <= छ्

✓ एकाधिकवर्णानाम् सङ्केताक्षरः वा संयुक्तव्यञ्जनः

च्ह <= च्छ् द्ह <= द्द्व् ज्Y <= ज्ञ्

2 : स्वराणाम् च मात्राणाम् लिखन्

यदि स्वरपूर्वे हलन्तो(्) तदा स्वरस्य मात्रा वर्तिष्यते। उदाहरणस्य स्पष्टं कुर्वते वयम् कवर्णप्रयोगः करिष्यन्ति । स्वराणाम् स्वतन्त्रं लिखने केवलं तस्मात् सङ्केताक्षरस्य लिखसि च ध्यानं करोसि तस्य पूर्वे अहलन्तं(्) वर्तिष्यते। एकाधिकवर्णसङ्केताक्षरस्य स्वराण् लिखने सनियम भवति सः यः व्यञ्जनाय भवति।

क्+अ=क

क्+आ=का

क्+इ=कि

क्+ई=की

क्+उ=कु

क्+ऊ=कू

क्+ए=के

क्+ऐ=कै

क्+ओ=को

क्+औ=कौ

क्+ऋ=कृ

क्+ॠ=कृ

क्+लृ=कृ

क्+लृ=कृ

क्+आ+ँ=कॉ

क्+अ+ं=कं

क्+अ+ः=कः

क् + z = क्

क + ् = क्

3 : ॐ और S को ललिना

ॐ <= AUM

S <= A

तौ स्वतन्त्रं न लिखस्यति तु पूर्वव्यापी व्यञ्जनात् मिलनं भवति । उदा० kAUM <= काऊं

अन्यमहत्वपूर्णज्ञानम्

- त्वं एकाधिकाक्षरस्य सङ्केतस्य स्वरं अविराम च अदोशस्य key नोदयतु। केवलः **Ctrl, Caps lock** और **Shift keys** अप्रतिबन्धितासि। परन्तु यदि अयं त्रुटि भवति तदा त्वं पूर्णवर्णपुनः लिखतु।
- मायूखमूषकस्य गण्डं नोदयते तथैवास्ति।
- वणानाम् सङ्केताक्षरं प्रतिनिरूढं लिखने ; चिह्नस्य प्रयोगकुर्वते। उदाहरण :-

kh <= ख्	k;h <= क्ह्
chh <= छ्	ch;h <= च्ह्
XR <= लृ	X;R <= लृऋ
kRR <= कृ	kR;R <= कृऋ
- ₹ चिह्नाय '₹' नोदयतु।
- व्यञ्जने मात्रा समयोगाय '\$' चिह्नस्य प्रयोगकुर्वते।
उदाहरण :- क\$u <= कु
क\$R <= कृ
- व्यञ्जनात् हलन्तं विचलते एकदा **Backspace key** नोदयतु। हलन्ताय \$\$ नोदयतु।